EKONOMİ

GELİR DAĞILIMINDA GINI KATSAYISI VE P80/P20 ORANI ARASINDAKİ İLİŞKİLER: 2000-2016 DÖNEMİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ[1]

Geliş Tarihi:03.10.2018 Kabul Tarihi:28.11.2018

Sabri ÖZ[2]
ORCHID ID: 0000-0002-6280-726X

ÖZ

Dünyanın, yirmi birinci yüzyıla girerken karşılaştığı en önemli problemlerden olan gelir dağılımı meselesi son zamanlarda ekonomistler tarafından ilgi ile değerlendirilmektedir. Konu, sosyologlar, sosyal politikacılar ve özellikle ekonomistler tarafından derinlemesine incelenmektedir. Gelir dağılımı kavramı yoksulluk ile birlikte ele alınarak sorunlara farklı açılardan bakma olanağı sunmaktadır. Ekonomistler, yoksulluğun düşürülmesi üzerine çözüm önerileri üzerinde tartışmaktadırlar. Gelir dağılımı ve yoksulluk birbiri ile ilişkilendirilerek neden-sonuç ilişkileri içinde çözüm yolları aranılmaktadır.

Bu çalışma ile, 2000-2016 yılları arasında Türkiye'de gelir dağılımı analiz edilerek, Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) tarafından birincil verilerle sürekli takip edilen P80/P20 oranı arasındaki ilişkiler ortaya konulmaktadır. Çalışma 2000 yılından itibaren başladığından, kapsam dahilinde sürenin 17 yılı içermesi lineer regresyon için tatmin edici bir sonuç doğurmayacaktır. Kapsam dahilindeki veriler üzerinde sıralama metodu ile bir doğrusal bağıntı ortaya çıkartılmış ve şartları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, GINI, P80/P20, Yoksulluk.

ECONOMY

THE RELATIONS BETWEEN GINI COEFFICIENT AND P80/P20 IN INCOME INEQUALITY: TURKEY 2000-2016

ABSTRACT

The issue of income distribution, which is one of the most important problems the world faces when it enters the twenty-first century, has recently been highly valued by economists. The concept of income distribution is handled in conjunction with poverty and there is a possibility to look at the problems from different points of view. In this way, the solution of the concept of poverty is being discussed. Both income distribution and poverty are related to each other and the causes and effect relations of the world are examined and solutions are sought. This study, by the year 2000 by in-depth analysis of income distribution in Turkey, followed by TUIK constantly with the primary data P80 / P20 will be put on the relationship between rate. The plan, methodology and basic results of this study are explained briefly as follows.

The study has a plan with two main topic. The first topic is about the use of terms in the subject of income distribution. Especially, inequality, justice, liberty, equilibrium which are mis-used due to mis understood with in place of each other.The value above 8,5 for P80/P20 percentage ratio, yields as a parabolic change in GINI or vice versa. But the parabolic or logariyhmic relation could not be investigated with seven teen consequtive years data for Turkey. The study also suggests that, not only GINI and P20/P80 but also with the other ratios of P1, P5, P10 etc. This has a wide open window for poverty at the end of the day.

Keywords: Income Distribution, GINI, P80/P20, Poverty, Income Inequality

---

[1] *Bu çalışma yazarın "1980 Sonrası Türkiye'de Maliye Politikaları ile Gelir Dağılımı ve Sosyal Adalet Arasındaki İlişkiler" adlı basılmamış doktora tezinden türetilmiştir, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İstanbul, 2007.*

[2] *Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sanayi Politikaları ve Teknoloji Yönetimi Ana Bilim Dalı, soz@ticaret.edu.tr, 2018.*

1. GİRİŞ

Küreselleşmekte olan bir dünya, tüm devletlerin sosyal refaha erişim yolunda attığı adımlar ya da çabalarla, sosyal bir varlık olarak insanların huzur içinde bir arada yaşamasına olanak sağlayacak bir ortam sunmayı amaçlamaktadırlar. Mesele insanlık tarihi kadar eskidir ancak son yüzyılda hatta yüzyılın son çeyreğinde derinlik kazanmış bir sorundur. Yirmi birinci yüzyılda, gelinen nokta, ülkelerin ve toplumların, sürekli değişen sosyal ve ekonomik yapılar içinde pek çok yeni problemlerle uğraştığı bir gerçektir. Her probleme özgü yeni çözüm yolları aranmakta ve uygulamaya sokulmaktadır. Sosyal refah anlayışının geliştiği bir topluluk için, en önemli unsurlardan biri iktisadi alanda adaletin sağlanması meselesidir. Bu bağlamda, sosyal refah, adalet, eşitlik, eşitsizlik, denge ve özgürlük gibi kavramların hem sosyal hem de iktisadi anlamda dar ve geniş manaları ile doğru bir şekilde tanımlanması gerekir. Bilimsel çalışmalar için bu kavramların yerli yerince kullanılması oldukça önemlidir.

Kavramların düzgün tanımlanması ve yerli yerince kullanılmasının ardından, yukarıda ifade edilen soruya cevap bulacak arayışlara geçerken sorunun nereden kaynaklandığına bakılmasında fayda vardır. Genel olarak tüm dünyada yaşanmakta olan bir ekonomik eşitsizğin hüküm sürdüğü ve iktisadi dengenin sağlanmadığı bir dönem yaşanmaktadır. Sanayi devrimi sonrası ortaya çıkan sanayi kapitalizmi, finansal kapitalizm ve günümüzde yaşanan enformasyonel kapitalizm kendi koşullarında dengesizliğe neden olmuşlardır. Denge unsuru, iktisadın en önemli hedefi ve bozulduğunda, bozulma nedenleri, yeniden denge için eşsiz bir öneme sahiptir. O halde dengeyi sarsan faktörlerin neler olduğu araştırmaya değer bir konudur.

Bu çalışmada, Gini katsayısının bölgesel olarak Türkiye için, elde edilen değerleri bireysel gelir dağılımı eşitsizlik endeksi olarak ele alınmış, yıldan yıla değişimler izlenmiş, P80/P20 oranı ara değişkeni ile yoksulluk arasında nasıl bir ilişkinin olduğu ortaya konulmuş ve dengeyi bozan bir etken olup olmadığı konusu tartışılmıştır. Çalışma 2000-2016 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada, kapsam dahilindeki dönemde Türkiye için yaşanan iktisadi kırılım noktaları öncesi ve sonrasında değişen Gini katsayısı ile yoksulluğun ne denli etkileşim içinde olduğu tartışılmaktadır.

Çalışmada ilk bölümde yukarıda ifade edilen denge, eşitsizlik, adalet terimlerinin tanımları ve kavramsal önemleri üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk ölçütü olarak kullanılan endekslerin bölge ve zamana uygun bir karşılaştırılması yapılmaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar da son bölümde yer almaktadır. Çalışma, yazarın 2017 yılı doktora tezi üzerinden türetilen bir çalışmadır. Dolayısı ile orada elde edilen veriler ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

2. GELİR DAĞILIMI KAVRAMLARI TÜRLERİ VE ÖLÇÜMLERİ

Klasik iktisatçılardan Ricardo'dan bu yana önemsenen bir konu olarak gelir dağılımı, son yılların iktisatçıları ve siyasal alanda faaliyette bulunan kesim temsilcileri tarafından da kullanılan ve önemsenen bir tabir olagelmiştir. Gelir dağılımının, adalet eşitsizlik denge gibi kavramlarla birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu kavramların hangisi ile birlikte kullanımının akademik olarak doğruluğu tartışılmış ve "gelir dağılımı eşitsizliği" tabirinin akademik anlamda doğruluğu sonucuna varılmıştır. Gelir kavramının tanımlandığı ve farklı gelir teorilerinin olduğu literatür taramalarında görülen bir olgudur (Öz, 2017, s. 13).

Aşağıdaki bölümlerde, daha detaylı anlatıldığı üzere gelir dağılımında birincil ve ikincil gelir dağılımı olarak adlandırılan kavramlar ile, birincil dağılımda devletin müdahalesinin olmadığı durum söz konusu iken, ikincil dağılımda elde edilen gelirin devlet müdahalesi ile yeniden dağılımı ele alınmakta; gelir dağılımı için kullanılmakta olan kavramlar tanımlanırken, gelirin ikincil dağılımında türleri, ölçme metotları ve yoksulluk kavramlarına yer verilmektedir. Çalışma yazarın tezinden türetilmiş olmakla birlikte, tezde geçen konuya ek olarak P80/P20 oranının GINI ile ilişkisi matematiksel olarak ilişkilendirilmektedir.

2.1. Gelir Dağılımı Kavramları

Gelir dağılımına ilişkin eşitsizlik, adalet, denge kavramları biri diğeri yerine kullanılmakta olduğu görülmektedir. Gini katsayısının ifade ettiği gelir dağılımı endeksi için en doğru tabirin eşitsizlik olduğu sonucuna varılmıştır (Öz, 2017, s. 18). Gelir dağılımının birincil ve ikincil (yeniden dağılım) kavramları da aşağıda açıklanmaktadır. Bu açıklama ve tanımlamalar doğrultusunda sonraki bölümlerde, gelir dağılımı eşitsizliğinde Gini katsayısı ile P80/P20 oranı arasındaki ilişkiler incelenmektedir.

2.1.1. Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Gelir dağılımına yönelik eşitsizlik kavramı, tam eşitliğin bozulduğu durum olarak ifade edilmektedir. Lorenz tarafından elde edilen ve Lorenz eğrisi olarak bilinen gelir dağılımı eşitsizlik eğrisi, gelir gruplarının kümülatif olarak en yoksul kesimden başlayarak aldıkları kümülatif gelir olarak ifade edilmektedir. Tam eşitlik ile ifade edilen her gelir grubunun diğerleri ile aynı miktarda gelire sahip olduğudur. Tam eşitlik, Lorenz eğrisinin, xy düzleminde y=x doğrusuna çakıştığı durum olarak ifade edilmektedir. Her bir bireyin elde edilen toplam hasıladan farklılıklara bakılmaksızın, şartlara bakılmaksızın kişi başına bölünmesi ve "üleşilmesi" ile tam eşitlikçi bir dağılım sağlanabilir. Tam eşitlikte, bireyin çalışıp çalışmadığı, sosyal farklılıklar ve sınıflar önemsenmeden doğrudan matematiksel olarak elde edilen gelirin doğrudan kişi başına bölünmesi ile bulunan gelir miktarı her birey için eşit miktardadır (Öz, 2017, s. 7). İfade edilen eşitlik ya da eşitsizlik kavramının "neye göre, hangi prensibe

göre" düşüncesi ile biraz daha netlik kazanabilir. Bir toplumda, çalışma prensibi ana faktör iken eşitliği, ihtiyaç prensibi ana faktör iken de eşitsizlik kavramının öncelendiği ifade edilmektedir (Keil, 1961, s. 19). Örneğin, Türkiye'de yaklaşık on bin dolarlık kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla ile, yurt içinde yaşayan tüm bireylerin bir yıl boyunca on bin dolara sahip olması ile tam eşitlik doğrusu üzerinde bir dağılım elde edilmiş olacak ve tam eşitlik sağlanmış olacaktır.

2.1.2. Gelir Dağılımı Adaleti

Adalet eşitlikten oldukça farklı bir boyuta sahiptir. Adaletin farklı kaynaklarda izahında konusuna göre, yatay ve dikey adaletten ya da sosyal adaletten bahsedildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak da farklı kaynaklarda farklı tanımlamalara ve kullanım biçimlerine rastlamak mümkündür. İyiliğin en üst derecesi olarak tanımlanması işin felsefi bir boyutu olduğunu gösterirken, Hak'ça bir hak paylaşımı ile dini boyutu, fırsat eşitliği ile hukuki boyutu ve eşit koşullarda eşit haklar ifadesi ile de sosyo-ekonomik bir boyutu olduğu görülmektedir (Keil, 1961, s. 8).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) halen Gini katsayısının sıfıra yakınlığını "adalet" olarak ifade etmektedir (TÜİK). Gini, 0 ile 1 arasında bir değer alır. Gini, 0 iken tam eşitlik; 1 iken tüm gelirlerin tek kişide toplandığını ifade eder. Buradan hareketle, Gini değerinin sıfıra yakınlığı adaletin değil, sadece eşitsizliğin ne denli azaldığının bir ifadesidir.

2.1.3. Gelir Dağılımı Dengesi

Gelir dağılımında "denge" kavramı çok sıklıkla kullanılmamakla birlikte, kullanılan bazı kaynaklarda eşitliği ya da eşitsizliği, adaleti ya da adaletsizliği ifade ettiği anlaşılmamaktadır. Denge ile kastedilenin genellikle sistemik bir dengenin oluşması gerektiğine işaret edilmiştir (Dilik, 1976, s. 126). Denge kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüklerinde, ekonomik anlamda, ekonomik hayatın uyumlu düzeni olarak ifade edilmektedir (TDK). Aslında, para mal ve faktör piyasalarında toplam arz ile toplam talebin sayısal olarak eşitliği durumunda dengeden bahsedilmektedir (Öz, 2017, s. 29).

Bu çalışmada gelir dağılımı dengesi için belirlenebilmiş bir sayısal değerin olmadığını ifade etmekte yarar vardır. Herhangi bir endeks için belirli bir değer denge ifadesini ortaya koymamaktadır. Örneğin Gini katsayısı 0 değerine yaklaştıkça eşitsizliğin azaldığı bilinmektedir. Ancak, örneğin Gini katsayısının 0,30 gibi bir değere sahip olması durumunda gelir dağılımının dengede olup olmadığını söylemek söz konusu değildir. Öyle ki, Gini katsayısı için 0,30 gibi bir katsayının içinde dahi yoksulluğun ne denli yüksek olup olmadığını söylemek için ek bir bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Başka bir ifade ile, iki ülke için Gini katsayısı aynı olsa bile gelir dağılımındaki denge, adalet gibi kavramların aynı düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir.

2.1.4. Gelirin Birincil Dağılımı

İktisadi düzen ve iktisat tarihinin gelişimi itibarı ile sanayi devriminin başından itibaren uygulamaya konulan "bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler" anlayışı ve ekonomide özgürleşme sürecinin ardından yaşanan 1929 büyük buhran ile devletin iktisadi düzene müdahalesinin gerektiği ortaya atılmış ve tartışılmıştır. Büyük buhran sonrası, kimi devletler için ekonomik sisteme müdahaleci bir yaklaşım yüksek düzeyde iken, kimi ülkelerde daha serbest bir yaklaşım söz konusu olmuştur. Devletlerin ekonomik düzene müdahalesi için de endeksler geliştirilmiştir. Kümülatif Özgürlük Endeksi (Melo, Denizer, ve Gelb, 1996, s. 401) ve Ticaret ve Gelişim Endeksi (Nations) bunlara örnek olarak verilebilir.

Devlet müdahalesinin gelir dağılımı için gerekip gerekmediği bir yana, birincil gelir dağılımı için, devlet müdahalesinin olmadığı bir durum olarak ifade edilmektedir. Öte yandan, bugün de bazı kaynaklarda, vergi öncesi gelir dağılımı endeksi çalışmaları yapılmış ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçları birincil gelir dağılımı olarak ifade etmişlerdir.

2.1.5. Gelirin İkincil Dağılımı

Gelir dağılımında ikincil dağılım yerine "yeniden dağılım" ifadesi de kullanılmaktadır. Devletin ortaya çıkışı ve iktisadi hayata koyduğu kurallar normlar ve rejimler ile müdahalesi sonucu, bünyesinde yaşayan topluluklar için bir yılda elde edilen gelirin yeniden dağılımı sağlanmaktadır. Devletin müdahalesinin gerekliliği hususunda, daha devletler ile ilgili teoremler dahi tam oluşmamışken, Milattan Önce 400 yıllarında, kamu maliyesinin toplumda huzur ve refah için ne denli gerekli ve uygulanabilir olduğu bilgisine literatürde rastlanmaktadır (Duralı, 2011, s. 31).

Devlet, gerek aldığı kararlar gerekse de politikaları ile iktisadi sisteme yön vermektedir. Türkiye'de 1982 Anayasası Başlangıç Metninde yer alan devlet yapısı tanımında "sosyal devlet" tabiri bulunmaktadır (TBMM). Öte yandan, "çağdaş insanın özü" olarak ifade edilen sosyal adalete ulaşmanın yolu sosyal devlet olabilmekten geçtiği ifade edilmektedir (Ekin, 1998, s. 57). Sosyal devlet olma hususunda ise devletin sosyal yardım ve sosyal güvenlik sistemlerini çalıştırması gerekmektedir. Bu sistemlerin çalışması için ise dört ana unsurun birlikte ahenk içinde çalışması öngörülmektedir: Devlet, özel sektör, kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları ve toplumun temel taşı aile (Arın, 1996, s. 277). Devlet diğer unsurlar üzerinde yasama yürütme ve yargı güçler ayrılığı ilkesi ile kural koyma denetleme ve uygulama kabiliyeti ile işleyişi sağlamakla sorumludur. Bu durumda ise sosyal yardım müesseselerinin işleticisi durumundadır. Sosyal yardım gücünü elde edecek argümanları yukarıda ifade edilen unsurlar ile sağlarken aynı zamanda kendisi de sosyal yardıma katılarak iktisadi piyasalarda aktif rol almaktadır. Böyle bir aktivite için ise vergi başta olmak üzere maliye politikalarınca elde edilecek gelirler kaynak oluşturmaktadır. Vergi toplama özelliği anayasal bir ilkeye dayandırılırken, bireylerin sosyal hak ve ekonomik ödevler arasında bir terazinin iki kolu gibi dengeye ihtiyaç

duyulduğunu ifade etmektedir. Oysa, Türkiye özelinde olmasa da vergi toplamaların kişi hak ve hürriyetine ters düştüğünü ifade eden Nozick gibi iktisatçılar da mevcuttur (Kara, 2009, s. 373).

Gerek Türkiye'de gerekse diğer ülkelerde, gelirin yeniden dağılımını sağlayacak mekanizmaların, yani ikincil gelir dağılımının işlediği ifade edilmektedir. Devletin varlığının bireylere verilecek hizmetin finansmanı doğrultusunda devlet gelirden pay alması gerektiği gibi, bireysel hakların korunması gereği ve sosyal devlet olma çabasına istinaden gelirin yeniden dağılımında rol aldığı görülmektedir.

2.1.6. Gelir ve Servet Dağılımı

Gelir dağılımında servetin elde edilmesi ve nesilden nesile transferi önemli bir etkendir. Gelir kavramına yönelik farklı teoremlerin varlığı literatürde görülmektedir. Gelirin elde edilmesinde Nozick üç temel kural ifade etmektedir:

- Hak ederek mülkiyet (servet) oluşturma
- Adalet prensiplerine uygun transfer edilen malda kullanım hakkı elde etme ve
- Yukarıdaki iki durumun dışında, mülk edinme ve kullanmayı "haksızlık" olarak kabul etme şeklindedir (Rakıcı, 2008, s. 35).

Gelirin elde edilmesi ve mülk edinimi ile ilgili olarak biri diğerini ne şekilde etkileyeceğine dair literatürde farklı görüşler vardır. Gelirin dağılımında servetin mi etkili olduğu yoksa servet ediniminde gelir dağılımının mı etkili olduğu hususu tartışmalıdır. Servetin ediniminde ve korunmasında devletin ortaya koyduğu normlar önemlidir. Devletin, yasama gücü münasebetiyle oluşturduğu kanunlar ile mülkiyet hakkının devlete karşı da korunduğu görülmektedir (Dilik, 1976, s. 7).

Servet ve gelir dağılımı nedensellik ve aralarında ilişki kurulmasına yönelik incelenmektedir. Sanayi toplumunun oluşumu ile yoğunlaşan servet edinimi bir yandan ulusların zenginliğini sağlamakta, bu sayede oluşan zenginliği sermayenin uhdesinde bulundurarak servet artışını sağlamakta ve diğer yandan gelirin dağılımı eşitsizliğine de zemin oluşturduğu ifade edilmektedir. Gelir dağılımı eşitsizliği nedenlerinden birisinin servet dağılımı olduğu belirtilmektedir (Dilik, 1976, s. 38).

2.2. Gelir Dağılımı Türleri

Gelir dağılımı eşitsizliğini ölçmeye geçmezden evvel, gelir dağılımının türlerine göz atmakta fayda vardır. Gelirin yeniden dağılımında ya da birincil dağılımında ayırt edilmeksizin aşağıdaki gibi dört ana tür ele alınmaktadır: Fonksiyonel, Bireysel, Sektörel ve Bölgesel Gelir Dağılımı. Geli dağılımı türlerine aşağıda kısaca değinmekte yarar vardıre.

2.2.1. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Fonksiyonel gelir dağılımında, üretim faktörleri düşünülmektedir. Üretim faktörleri içerinde yer alan parametrelerin her birine ait elde edilecek gelirin karşılığında, dağılımın da aynı faktörlere hangi oranda düştüğünü göstermek açısından önem taşımaktadır. Keynezyen bakış açısı ile üretim faktörleri ve bu faktörlerin üretim sürecine katılımı ile aldıkları paylar aşağıdaki gibidir:

- emek karşılığı ücret,
- toprak karşılığı rant,
- sermaye karşılığı faiz ve
- girişimciliğin (ve beşeri sermayenin) karşılığı müteşebbislerin "normal" kazançları (Alkin, 1979, s. 133).

Fonksiyonel gelir dağılımında ifade edilmek istenen her bir faktörün toplam üretimden üzerine düşen pay şeklinde düşünülmektedir. Üretim sürecinde elde edilen toplam gelirin faktörlere dağılımı şeklinde de ifade edilmektedir (Alper ve Tokol, 2012, s. 119). Girişimciliğin bazı kaynaklarda geleneksel teori içinde yer almadığı ifade edilmektedir. Bazı kaynaklarda da, girişimciliğin liberal sistemden faydalandığı, üretimden yüksek pay aldığı ve özellikle gelişmiş ülkelerde emek yoğun ve sermaye yoğun üretim yanında girişimci yoğun üretim faktörünün gerçekleştiği ifade edilmektedir (Karagül, 2013, s. 9).

2.2.2. Bireysel Gelir Dağılımı

Bireysel gelir dağılımı en sıklıkla kullanılan gelir dağılımı türüdür. Bu türde, bir süreçte elde edilen tüm hasılanın ülke nüfusu içinde tüm hane halkı yaşayanları sayısına bölünerek bulunan ortalama kişi başı gelir ile kıyaslama yapılması gelir dağılımı eşitsizliğinin yorumunda kolaylık sağlamaktadır. Yaşayan her bir bireyin elde ettiği gelir bir sıralamaya tabi tutulduğunda en az gelirlilerden en yüksek gelirlilere doğru ortaya çıkan görünümü (askeri nizamda boy sırası görünümü veya bir parabol eğrisi gibi) üzerinden hesaplamalara olanak sağlamaktadır. Bireysel gelir dağılımında, fonksiyonel gelir dağılımında hesaba katılan üretim faktörleri yerine toplam nüfus üzerine düşen pay olarak hesap edilmektedir (Uysal, 2007, s. 250). Bireysel gelir dağılımı, kişisel gelir dağılımı olarak da bilinmektedir.

2.2.3. Bölgesel Gelir Dağılımı

Belirli bir bölge içinde elde edilen bölge içi ürerimin faktörlere dağılımı veya bireylere dağılımı olarak incelenmektedir. Bu tür bir gelir dağılımının ölçülmesinde en önemli zorluklar kentleşme, yani iç göç özellikle başı çekmektedir (Alabaş, 2017, s. 6). Türkiye'de bölgesel gelirlerin nüfus ile ilişkilendirilmesi, bireysel dağılımın hesaplanması yapılarak TÜİK tarafından raporlanmaktadır (TÜİK). Ancak, yıldan yıla kıyaslamalar başta iç göç, bölge içi terör gibi faktörler nedeni ile sağlıklı sonuç

vermeyecektir. Bölgesel teşviklerdeki dönüşümler, üç sektör ayrımına göre tarımsal verilerin yıldan yıla farklılaşması, aynı bölgede sosyo-ekonomik koşullardaki farklılaşmalar gibi diğer faktörler bölgesel gelir dağılımını hesaplamada olduğu gibi değişiminin izlenmesinde de sorun olarak görülmektedir.

Aşağıda Şekil-1'de, TÜİK tarafından raporlanmış bölgesel gelir dağılımına ilişkin yapılan bir çalışma olarak bölgede yaşayanların üzerinden hesaplanmış kişi başına düşen gelir değerlerinden yararlanılarak Türkiye'nin 2016 yılına ait grafiği görülmektedir.

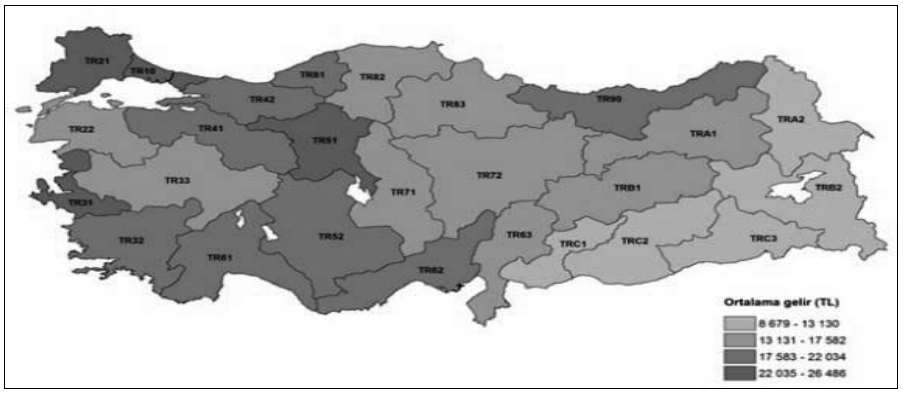

Şekil-1: Hanehalkı Gelir Araştırmaları 2016 Türkiye'de Bölgesel Gelir Dağılımı

Kaynak: TÜİK, (Çevrimiçi) www.tuik.gov.tr

2.2.4. Sektörel Gelir Dağılımı

Sektörel gelir dağılımı, tarım sanayi ve hizmetler sektörünün milli gelirden aldıkları payları ifade etmektedir. Sektörel gelir dağılımı aynı zamanda, devletin hangi sektörlerin lehine ya da aleyhine olacak şekilde gelir dağılımını ne şekilde etkilediğinin de göstergesidir (Karaman & Özçelik, 2007, s. 26).

Sektör bazında üretilenler üzerinden üretim faktörleri üzerine düşen payları hesaplamak mümkün iken, bireysel olarak da ilgili sektörden geçim sağlayan nüfusun üzerine düşen pay olarak da hesaplanabilir. Dolayısı ile, bölgesel gelir dağılımında olduğu gibi sektörel gelir dağılımı hesaplamasında da hem bireysel hem de fonksiyonel gelir dağılımını ayrı ayrı düşünmek mümkündür. Bir hane halkı içinde birden çok sektörde çalışan söz konusu olabileceğinden, bireysel anlamda sektörel değerlendirme yapmak ve bulunan değerleri karşılaştırmak daha güçtür.

2.2.5. Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler

Gelir dağılımının sınıflandırılmasında, yapılan analize göre değişmekle birlikte, genel olarak, bireysel ve fonksiyonel gelir dağılımı türleri esas alındığı görülmektedir. Bu temelde, her iki dağılımın da bölgesel ve sektörel olarak da incelenmesi mümkündür (Öz, 2018, s. 24). Aşağıda Şekil-2'de bu durum özetlenmiştir.

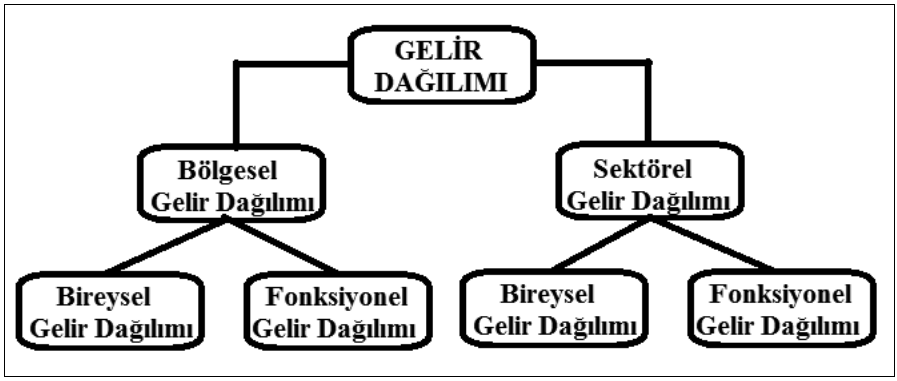

Şekil-2: Bölgesel, Sektörel, Bireysel ve Fonksiyonel Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişki

Kişisel, Fonksiyonel, Bölgesel Kişisel, Bölgesel Fonksiyonel, Sektörel Kişisel ve Sektörel Fonksiyonel gelir dağılımları arasında çift yönlü bir ilişki vardır (Uysal, 2007, s. 254). Bu durum aşağıdaki şekilde özetlenmiştir. Esasen gelir dağılımı türlerinin birbiri ile ilişkili oldukları görülmektedir. Bu ilişkiye bir örnek olarak, Teksas Eşitsizlik Enstitüsü tarafından Türkiye için elde edilmiş sektörel Gini katsayılarından hareketle, Türkiye'de bireysel gelir dağılımı için Gini katsayıları tahmini sağlandığı görülmektedir (Öz, 2017, s. 135).

Şekil-3: Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler
Kaynak: Uysal, **A.g.e.**, s. 255.

2.3. Gelir Dağılımı Ölçümleri

Yukarıda da ifade edildiği gibi, gelir dağılımı "adaleti" yerine "eşitsizlik" kavramı kullanılacağından eşitsizliğin boyutlarının bilinmesi gerekir. Adalet tanımlardan da anlaşılacağı üzere nitel bir yaklaşım olarak görülmektedir. Buna karşın eşitsizlik ölçülebilecek bir özelliğe sahiptir. Gelir dağılımı eşitsizliği aşağıda ifade edildiği gibi birkaç farklı metot ile ölçülmekte ve endekslerle ifade edilmektedir. Bu sayede kıyas yapma olanağı ve zaman serisi ya da ülkeler bazlı (zaman ve mekan) panel incelemelerine olanak sağlanmaktadır.

2.3.1. Gini Katsayısı ve P80/P20 Oranı

Gini katsayısı, Lorenz eğrisi yardımı ile hesaplanan bir değişkendir. Lorenz eğrisi, birikimli gelirin birikimli nüfus içinde paylaşımını gösteren bir eğridir. Eğrinin tespiti özetle şu şekilde yapılmaktadır: Gelirden en az alandan, en çok alana kadar tüm nüfusun sıralandığı varsayımı ile, yüzde gelire karşılık gelen yüzde nüfus verilerinin ikili bir düzlemde gösterilmesi ile bulunmaktadır. Literatürde %1'lik, %5'lik %10 ve %20'lik nüfus gruplarının aldığı gelirlere istinaden çizilen Lorenz eğrileri mevcuttur. Tam eşitlik doğrusu için y=x doğrusu ele alınmaktadır. Bu eğri üzerinde toplumun her bir ferdinin toplam üretilen gelirden eşit miktarda dağılımı yapıldığı varsayımı söz konusudur. Bu durumda, birikimli olarak en yoksul %20, toplam gelirin %20'sini, sonraki %20 yine %20 yani en az gelire sahip iki nüfus grubunun (%40) toplam gelirin %40'ını aldığı varsayımı vardır. Tam eşitlik durumu söz konusudur. Gerçeği yansıtan Lorenz eğrisi ise bu doğrunun her zaman altında bir eğri olacaktır. Gini katsayısı ise, tam eşitlik doğrusu ile eğri arasında kalan alan yardımı ile ölçülür. Gini katsayısı Lorenz eğrisi ile tam eşitlik doğrusu arasında kalan alanın, tam eşitlik dorusu altında kalan toplam alana bölünmesi ile bulunur. Şekil-4'de 4 farklı bölge (ülke) için çizilmiş Lorenz eğrileri ve gelir dağılımı eşitsizliği arasında ilişki örnek olarak sunulmuştur. Şekilde, 4. ülkede çizilmiş Lorenz Eğrisi tam eşitlik doğrusunun üzerinde olduğundan, bu ülkeye ait Gini değeri 0 olur. Buna karşın, 3. ülkede gelirin tamamını tek bir aile, hatta birey tarafından alındığı bir durum görülmektedir. Bu durumda, B_3 değeri yaklaşık olarak sıfırdır. Gini değerini veren $A_3/(A_3+B_3) = 1$ yani Gini katsayısı 1 değerine ulaşmaktadır. Gini katsayısı 1 ile 0 arasında bir değer almakta ve değer 0'a yaklaştıkça gelir dağılımı eşitliğe daha yakın olduğu kabul edilmektedir.

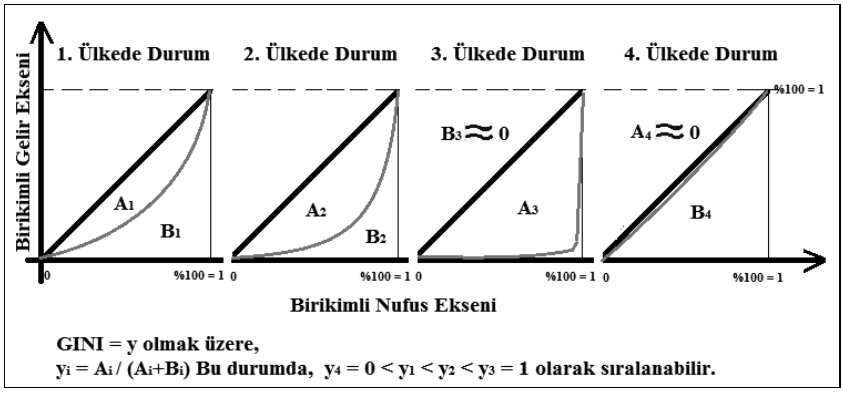

Şekil-4: Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı

Şekil4'de, Gini = y olmak üzere, $y_i = A_i/(A_i+B_i)$ şeklinde hesaplanır. A_i: i nolu ülkenin Lorenz eğrisi ile tam eşitlik doğrusu arasında kalan alan ve B_i: i nolu ülkenin Lorenz eğrisi ile yatay eksen ve x=1 doğrusu arasında kalan alan olarak ifade edilmektedir. Bu durumda, $y_4=0<y_1<y_2<y_3=1$ ilişkisinin varlığı söylenebilir.

P80/P20 oranına gelindiğinde, alt gelir grubu ile üst gelir grubunun toplam gelirden elde ettikleri payın oranı olarak tanımlanmaktadır (TÜİK). Oran olarak ifade edilmesi bir yönü ile eşitsizlik ve adalet arasında da bir bağlantı kurulmasına olanak sağlamaktadır (Aksu, 2018, s. 94).

2.3.2. Diğer Ölçüm Araçları

1955 yılında geliştirilmiş ülkelerde kişi başı gelir ve Gini katsayısı arasında ters U şeklinde bağlantıyı ifade eden Kuznets eğrisi başta olmak üzere, bilginin değerliliği ve entropisi üzerine geliştirilmiş Theil Endeksi, toplumun eşitsizliğe karşı duyarlılığını içeren ve sosyal refah fonksiyonu içerisinde değerlendiren Atkinson Endeksi, gelire göre bir boy sıralaması taktiği ile elde ettiği pareto diyagramı üzerinde istatistiksel çıkarımlar yapan Jan Pan Geçit Töreni, Gelirin marjinal faydasını içeren Dalton Eşitsizlik Ölçütü gibi farklı metotlar geliştirilmiştir (Özdemir, 2013, s. 3). Bu çalışmada Gini ve P80/P20 yüzde oranları üzerinde durulduğundan, ifade edilen ölçütlerin detaylarına girilmemiştir.

3. TÜRKİYE'DE GINI KATSAYI VE P80/P20 ORANLARI

3.1. Türkiye'de Gini Katsayısı

Gelir Dağılımı ve yoksulluk çalışmaları Türkiye'de çok geçmişi olan bir durum değildir. Gini katsayısı ile Gini katsayısını elde edecek çalışmalara yönelik verilerin toplandığı veriler ilk kez Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) yaptığı çalışmalardır. Bu çalışma sonraları Hacettepe Üniversitesi Eşitsizlik Enstitüsü (HUNEE) tarafından devam ettirilmiştir. DPT'nin yanı sıra 1987 yılında farklı bir metodoloji ile Devlet

İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) de ölçüm yaptığı görülmektedir (Öz, 2017, s. 66). Bu çalışmaları birlikte sergileyen ve elde edilen sonuçları gösterir tablo aşağıdadır.

Tablo-1: Türkiye'de Gini Katsayısı Tarihçesi

Yıl	Kurum	GINI	Metodoloji – Açıklama
1966	DPT	0,56	327000 Gelir vergisi Mükellefi formları üzerinden yapılmış, vergi kaçakçılığının tesirinden bağımsız hesaplanmıştır.
1968	HUNEE	0,57	4505 Hane Halkı örneklemine doğurganlık çalışması olduğundan hane halkının %17'si kapsam dışında kalmış
1973	HUNEE	0,51	Aynı metot ile 5000 hane halkı üzerinden yapılmış.
1978	HUNEE	0,51	73 verilerinden türetme ile hesaplanmıştır.
1983	HUNEE	0,52	73 verilerinden türetme ile hesaplanmıştır.
1986	DPT	0,50	Sosyo-ekonomik öncelikleri belirlemek amacı ile çok amaçlı tabakalı tesadüfi örneklem.
1987	DIE	0,43	Türkiye geneli ilk yerel çalışma, nüfusa göre yerleşim yerlerinden hane halkları seçilerek yapılmış.
1994	DPT	0,49	Hane halkı örneklem üzerine 1986 baz alınarak yapılmış
2002	TÜİK	0,44	Nüfusun büyüklüğüne göre bölge bazlı belirlenmiş hane halkı sayısı üzerinden her ay düzenli bir biçimde yapılmakta ortalama 8400 hane için geçerli verinin işlendiği görülmektedir.

Kaynak: TÜİK; Süleyman Özmucur, **Türkiye'de Gelir Dağılımı Vergi Yükü ve Makroekonomik Göstergeler, Boğaziçi Üniversitesi,** 1996, s. 11.

2002 yılı itibarı ile 2016 yılı da dahil olmak üzere TÜİK aralıksız olarak her yıl bir önceki yılın değerini Eylül aylarında açıklamak üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

3.2. Türkiye'de P80/P20 Değerleri

P80/P20 değeri yukarıdaki bölümde de ifade edildiği gibi en zengin beşinci kesimin, en az gelire sahip birinci kesimden kaç kat daha fazla gelir elde ettiğinin bir ölçüsüdür. Türkiye'de 1963'den bu yana DPT, HUNEE ve DİE tarafından yapılmış çalışmaları her bir gelir grubu için değerleri derleyerek, aralıklı yıllar için de olsa yayınlamıştır. Be veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo-2: 1963-2002 Arasında Türkiye'de P80/P20 Yüzde Oranları ve Gini Katsayısı

Yıllar	En düşük (ilk) %20	İkinci %20	Üçüncü %20	Dördüncü %20	En yüksek (Beşinci) %20	Gini Katsayısı	P80/P20
1963	4.50	8.50	11.50	18.50	57.00	0.55	12.67
1968	3.00	7.00	10.00	20.00	60.00	0.56	20.00
1973	3.50	8.00	12.50	19.50	56.50	0.51	16.14
1978	2.90	7.40	13.00	22.10	54.70	0.51	18.86
1983	2.70	7.00	12.60	21.90	55.80	0.52	20.67
1986	3.90	8.40	12.60	19.20	55.90	0.50	14.33
1987	5.20	9.60	14.10	21.20	49.90	0.43	9.60
1994	4.90	8.60	12.60	19.00	54.90	0.49	11.20
2002	5.30	9.80	14.00	20.80	50.10	0.44	9.45

Kaynak: DPT

Çalışmanın kapsamında 2000 sonrası veriler incelenmekte olduğundan, 1994 yılında 5 Nisan kararları ile yaşanmış ekonomik ve mali anlamda sıkıntılı yılın benzeri bir değer ve yaklaşım ile 2000 ve 2001 yılı değerlerini eş saymak mümkündür. Verilerde boşluk doldurma kabul edilebilecek bir yaklaşım olmakla birlikte çalışmada 2002 ve sonrası elde edilen görünüm bu iki yıl için de sorun teşkil etmemektedir.

3.3. Gini Katsayısı ve P80/P20 Değerleri Arasındaki İlişki

Gini katsayıları Lorenz eğrisi üzerinden hesaplanmış veriler olmakla birlikte, bağımsız değişken olarak ele alınırken, P80/P20 yani yoksulluk göstergesi olarak kullanılacak oran bağımlı değişken durumunda ele alınmıştır. Bu çalışmada ve Türkiye için 2000 sonrası veriler ele alınmıştır. Zira, elde edilmiş ve yayınlanmış veriler, 1963 itibarı ile GINI ve P80/P20 oranı arasındaki ilişkiyi açıklamaya yetecek düzeyde olsa da, 1963-2000 arasında uygulanan metodoloji ile 2002 ve sonrasında uygulanan metodolojinin farklı olması çalışmayı sadece 2000 sonrasını incelemeye itmiştir. Hatta 1963 ve 2000 dönemi içinde özellikle 1987 yılı verileri pek çok iktisatçı tarafından da eleştiriye sebep olmuş ve bazı iktisatçılara göre yok hükmünde sayılmıştır. Bu nedenle çalışmaya 2000 ve sonrası elde edilen veriler ile devam edilecektir.

Tablo-3: 1994 ve Sonrasında Türkiye'de P80/P20 Yüzde Oranları ve GINI Katsayısı

Yıl	Ilk %20	2.	3.	4.	Son %20	Gini	P80/P20
1994	4.90	8.60	12.60	19.00	54.90	0.49	11.20
2002	5.30	9.80	14.00	20.80	50.10	0.44	9.45
2003	6.00	10.30	14.50	20.90	48.30	0.42	8.05
2004	6.00	10.70	15.20	21.90	46.20	0.40	7.70
2005	6.10	11.10	15.80	22.60	44.40	0.38	7.28
2006	5.10	9.90	14.80	21.90	48.40	0.43	9.49
2007	5.80	10.60	15.20	21.50	46.90	0.41	8.09
2008	5.80	10.40	15.20	21.90	46.70	0.41	8.05
2009	5.60	10.30	15.10	21.50	47.60	0.42	8.50
2010	5.80	10.60	15.30	21.90	46.40	0.40	8.00
2011	5.80	10.60	15.20	21.70	46.70	0.40	8.05
2012	5.90	10.60	15.30	21.70	46.60	0.40	7.90
2013	6.10	10.70	15.20	21.40	46.60	0.40	7.64
2014	6.20	10.90	15.30	21.70	45.90	0.39	7.40
2015	6.10	10.70	15.20	21.50	46.50	0.397	7.62
2016	6.20	10.60	15.00	21.10	47.20	0.404	7.70

Kaynak: TÜİK**;** Öz, Basılmamış Doktora Tezi, 2017, s. 160., 2000 ve 2001 yılında aynı kaynakta Gini Katsayısı 0,466 olarak hesaplanmıştır; 2000 ve 2001 verileri, 2016 Verileri TÜİK, (Çevrimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24579, s.e. 28 Nisan 2018.

Gini katsayısı bağımsız değişkenini (y) ile P80/P20 bağımlı değişkenini de (x) ile gösterildiğinde bu iki değişken arasında lineer bir ilişki var ise,

$$y = \boldsymbol{\alpha}_1 x + \boldsymbol{\alpha}_0$$

şeklinde ifade edilebilir. Gini katsayısı değişimi ve P80/P20 değişimleri aşağıdaki tablolarda alt alta verilmiştir. Grafiklerin seyri incelendiğinde doğrusal bir yaklaşımın olabileceği (özellikle, 2004-2005-2006, 2008-2009-2010 ve 2014-2015-2016 üçlü yıllardaki iniş çıkışlardaki paralellik) ifade edilebilirse de lineer regresyon için daha fazla veriye ihtiyaç duyulduğu açıktır. Aynı yönlü değişimin olması, yani x artarken y'nin artması ya da x azalırken y'nin azalması beklenen bir sonuçtur. Bunun anlamı, 2000 yılı itibarı ile en zengin ve en yoksul gruplar arasında gelirden pay alma oranları düşerken Gini katsayısı da düşmekte ve eşitsizlik azalmaktadır.

Türkiye'de veri fazlalığından yola çıkılarak 1963 yılı ve sonraki yıllar değerlendirmeye alındığında,

$y = 0{,}05x \pm 0{,}01$; $x \leq 8{,}5$ iken, x'in 8,5 değeri üzerindeki değerlerde y ve x arasında parabolik bir değişim söz konusudur. Zira, $\boldsymbol{\alpha_0}$: -0,01 ile -0,52 değeri arasında değişmekte ve linearizasyon ortadan kaybolmaktadır. Buradan hareketle, Needleman'ın çalışması gereği, alt ve üst limitleri belli bir Gini katsayısının "üçte iki" kuralı gereğince tam ortasında değil, yüksek olan yöne daha yakın tahmin edilir. y_a alt, y_u üst Gini katsayısı olmak üzere, bu kural aşağıdaki gibidir (Fellman, 2012, s. 32):

$$y = (y_a + 2y_u)/3$$

$$\mathbf{y} = (0{,}05x - 0{,}01 + 0{,}10x + 0{,}02)/3 = \mathbf{0{,}05x + 0{,}003}$$

Burada her durumda, tablo değerleri alt ve üst limit arasında bir değerde kalmaktadır. y ve x değişkeni Lorenz eğrisinin üzerinde gösterildiğinde, gelirden en az pay alan ilk yüzde 20'lik grup, kapsam dahilindeki yıllar için ortalama %5,85'lik bir gelire sahip olmakta iken en zengin yüzde 20'lik kesim toplam gelirin ortalama %46,9'unu almaktadırlar. Böyle bir durumda, x yani P80/P20 değeri 8,02 ve ortalama Gini katsayısı de $0{,}40 \pm 0{,}01$ olması beklenirken, ortalama değer 0,41 olmaktadır. Buradan hareketle ortalama değerinin üstünde bir Gini katsayısı bozulma yönlü olduğunun da ifadesidir. 2016 yılına tek başına bakıldığında yine Gini katsayısının üst limitte oluştuğu görülmektedir. Böyle bir durumu fonksiyonel gelir dağılımına bakıldığında söylemek de mümkündür (Eğilmez). Aşağıda Tablo4'de fonksiyonel gelir dağılımına ilişkin 2015 ve 2016 verileri tabloda gösterilmiştir. Bu tabloya göre, toplam ücret ve aylıkların düştüğünü, sermayenin karşılığı olarak da karın toplam gelir içindeki payının yükseldiği, yani en zengin yüzde 20'lik kesime bir kaymanın olduğu görülmektedir.

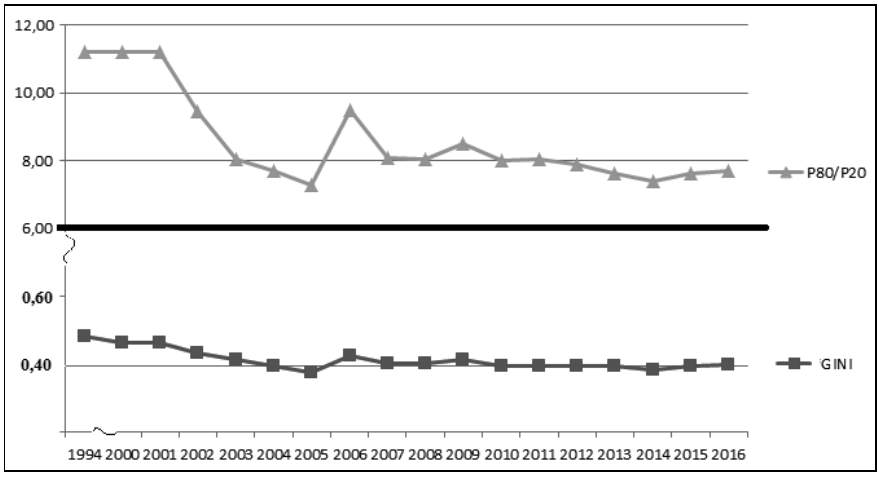

Şekil-5: Türkiye'de 1994 ve 2000 Sonrası Gini Katsayıları ve P80/P20 Yüzde Oranı Seyri
Kaynak: TUİK, DİE, HUNEE verileri ve DPT yayınlarından birleştirilerek elde edilmiştir.

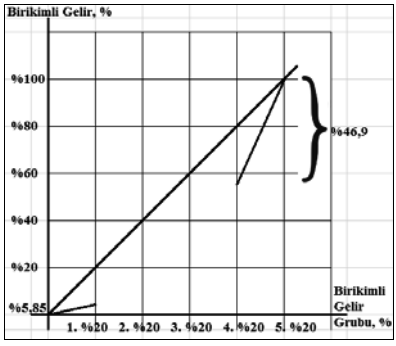

Şekil-6: 2002-2016 Yılları ve Arasında Ortalama P20, P80 ve Lorenz Eğrisi Oluşumu
Kaynak: TUİK verilerinden hareketle, ortalama veriler üzerinden oluşturulmuştur.

Tablo-4: 2015 ve 2016 Yıllarına İlişkin Türkiye'de Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Yıl	Ücret, Yevmiye	Kâr	Rant	Faiz	Sosyal Transfer	Diğer
2015	52,5	18,8	3,3	2,6	20,0	2,8
2016	52,2	19,8	3,1	2,5	19,6	2,7

Kaynak: Eğilmez, A.g.e.

2000 ve 2001 yıllarında hesaplanmış Gini katsayılarından yola çıkarak P80/P20 oranı üzerinde bir tahminde bulunmak mümkün olacaktır. Her iki yıl için de elde edilmiş Gini katsayısı 0,47 iken, P80/P20 oranı yani x 0,48/0,05 ve 0,46/0,05 aralığında olacaktır. Her iki katsayı değeri de 9 değerinin üstünde olduğundan parabolik değer artışı kısmına girdiğinden 9,6 olan üst sınır değerinin daha üstünde olduğu tahmin edilebilir.

SONUÇ

Çalışmada, gelir dağılımına yönelik literatürde sıkça biri diğerinin yerine kullanılan kavramlara ilişkin tanımlamalara açıklık getirilmiş ve ölçülebilir bir denge kavramı olarak "Gelir Dağılımı Eşitsizliği" tabirinin uygunluğu üzerinde durulmuştur. Sıklıkla kullanılan gelir dağılımı eşitsizliği ölçeri Gini katsayısı etraflıca açıklanmış ve çalışma kapsamında P80/P20 yüzde oranları tanımlanmıştır.

Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliğinin ölçüm tarihçesi çok eskilere dayanmamaktadır. 2002 yılı itibarı ile sürekli ve düzenli ölçümlerin yapılmakta olduğu görülmüştür. Elde edilen veriler ışığında P80/P20 yüzde oranlarının Gini katsayısı ile doğrusal bir ilişki içerisinde olduğu görülse de ($y = 0,05x \pm 0,01$ ve $y = 0,05x + 0,003$) bu bağıntı sadece Türkiye'de 2000 sonrası elde edilen 17 adet yıllık veri için geçerli olduğu ifade edilmiştir. Bu bağıntının, 2000 sonrası Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliği ile en düşük gelir grubu ve en yüksek gelir grubu arasındaki farkın aynı yönlü olduğunun da ifadesi olduğu belirtilmiştir.

Çalışmada, veriler arttıkça regresyon analizine olanak sağlanacağı düşüncesi ile P1, P5, P10, P20 için de yüzde oranların Gini katsayısı ile ilişkileri irdelenmelidir. Bu tarz çalışmaların alt gelir grupların yoksulluk kavramında Gini katsayısı ile ilişkilerini koyması açısından önem arz etmektedir. Herhangi bir bölge için herhangi bir Gini katsayısı değerinin doğrudan yoksulluk ile ve sosyal refah ile ilişkisini ortaya koyacak veri bütünlüğü ve istatistiksel çalışmalar gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk ilişkilerini ortaya koymada daha da önem kazanacaktır. Çalışmanın genellemeye dönük sonuç oluşturması bakımından da farklı ülkeler ve zamanlar içinde aynı çalışma tekrarlanarak panel çalışması yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksu, Ö. A. (2018). Gelir ve Servet Dağılımı. *İstanbul Üniversitesi Yayın No 3698, Fakülte Yayın No 539*, s. 94.

Alabaş, M. M. (2017). Türkiye'de Bçlgesel Düzeyde Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin İncelenmesi. *Konferans Bildiri metni* (s. 6). Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

Alkin, E. (1979). Keynesyen Gelir Dağılımı Teorisi ve Kaldor Modeli. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, 131-159.

Alper, Y., & Tokol, A. (2012). *Sosyal Politika.* Bursa: Dora Yayıncılık.

Arın, T. (1996). Türkiye'de Sosyal Güvenlik Fonlarının Açıkları: Liberal Güvenlik Rejiminin Çelişkileri ve İflası. *İstanbul Üniversitesi Maliye Araştırma Merkezi Yayını*, 277.

Dilik, S. (1976). *Servertin Geniş Kitlelere Yayılması.* Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Duralı, T. (2011). *Felsefe-Bilimin Doğuşu.* Dergah Yayınları.

Eğilmez, M. (tarih yok). *Kendime Yazılarım*. Mayıs 05, 2018 tarihinde (Çevrimiçi): http://www.mahfiegilmez.com/2017/09/gelir-daglm-bozulmaya-devam-ediyor.html adresinden alındı

Ekin, N. (1998). Dönüşüm Küreselleşme ve Çalışma Hayatında Yeni Boyutlar. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları*, 57.

Fellman, J. (2012). Estimation of GINI Coeffients by Using Lorenz Curve. *Journal of Statistical and Econometric Methods, 1*(2), 31-38.

Kara, B. (2009). Sosyal Devletten Küresel Devlete: Türkiye'de Kamu Çalışanları ve Temel Haklar. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14*(1), 369-386.

Karagül, M. (2013, Nisan). Kalkınma Sürecinde Üretim Faktörlerinin Yeniden Tanımlanması. *Leges Ekonomik ve Hukuk Araştırmalar Dergisi*(1), 9.

Karaman, B., & Özçelik, M. (2007). Türkiye'de Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Bir Sonucu: Çocuk İşgücü. *Yönetim ve Ekonomi, 14*(1), 25-41.

Keil, E. L. (1961). *Ökonomische Theorie der Sozialpolitik.* Berlin: Springer.

Melo, M. D., Denizer, C., & Gelb, A. (1996). Patterns of Transition from Plan to Market. *The World Bank Economic Review, 10*(3), s. 397-424.

Nations, U. (tarih yok). *United Nations (Çevrimiçi)*. Mayıs 02, 2018 tarihinde http://unctad.org/en/docs/ditctab20051ch1_en.pdf adresinden alındı

Öz, S. (2017). 1980 Sorası Türkiye'de Maliye Politikaları ile Gelir Dağılımı ve Sosyal Adalet Arasındaki İlişkiler. *Basılmamış Doktora Tezi*, 13. İstanbul.

Öz, S. (2017, December). The Relationship Between Foreign Trade and Income Inequality: Turkey 1980-2014. *Journal of International Trade, Logistics and Law, 3*(2), 26-35.

Öz, S. (2018). *Multilateral Trading System.* İstanbul: Hiperlink.

Özdemir, M. Ç. (2013). Gelir Eşitsizliği Ölçüm Yöntemleri. s. 3-13.

Rakıcı, C. (2008). Gelir Dağılımının Düzenlenmesinde Gelir Vergisinin Rolü; Türkiye Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi*, s. 35.

TBMM. (tarih yok). *TBMM (Çevrimiçi)*. Nisan 24, 2018 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.html adresinden alındı

TDK. (tarih yok). *Türk Dil Kurumu, Sözlük (Çevrimiçi)*. Mayıs 03, 2018 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option= com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56afc315b403c2.53120337 adresinden alındı

TÜİK. (tarih yok). *Analitik Çerçeve Kapsam Tanımlar ve Sınıflandırmalar*. Mayıs 01, 2018 tarihinde Tüik (Çevrimiçi): http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1011 adresinden alındı

TÜİK. (tarih yok). *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırma Sonuçları* . Mayıs 03, 2018 tarihinde Tüik (Çevrimiçi): http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24580 adresinden alındı

TÜİK. (tarih yok). *Tüik (Çevrimiçi)*. Mayıs 10, 2018 tarihinde www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=24580 adresinden alındı

Uysal, Y. (2007, Haziran). Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler Bağlamında Gelir Dağılımının Düzenlenmesine Yönelik Öneriler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9*(2), 248-292.